Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 117. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го ЧЕРВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 21, 1955. No. 117. VOL. LXII.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ КІНЕЦЬ ДИКТАТУРИ ПЕРОНА

ВЛАДА В РУКАХ ВІЙСЬКОВОЇ ХУНТИ. — ФЛЬОТА ЩЕ В РУКАХ ПОВСТАНЦІВ. — 800 УЧАСНИКІВ РЕВОЛЬТИ ПІД СУДОМ. — САМОГУБСТВО ОДНОГО З ПРОВІДНИКІВ РЕВОЛЬТИ

Монтевідео (Уругвай). — З поінформованих політичних кіл подають, що у висліді хоч і зліквідованої військової револьти в Аргентині панування президента Перона як одинокого і всевладного диктатора закінчилося. Виконна влада в Аргентині перейшла в руки хунти — тріюмвірату, до якого входять міністер оборони ген. Джозе Гумберто Соса Соліна, міністер армії ген. Франклін Люсеро і Перон, як тільки формальний президент. Резиґнації Перона очікувано вже в суботу минулого тижня, але сподівання щодо цього не здійснилися. Офіційні комунікати і накази арґентинського уряду вказують все ж таки, що владу в Арґентині виконує армія, і що першою особою там є міністер армії ген. Люсеро. За останніми повідомленнями в Арґентині встановлено порядок і життя в Буенос Айрес приходить до нормального стану. Недільні богослужіння в оцілілих від пожеж церквах відбулися, але під охороною війська. Священикам заборонено заторкувати справу екскомунікації Перона і членів уряду і взагалі говорити про політичну ситуацію в країні. Деякі дані свідчать все ж таки про те, що до повного замирення в Арґентині ще не дійшло, особливо ж невідомо, що сталося з арґентинською фльотою — двома кружляками і 25 іншими військовими кораблями. З повідомлень уряду про ліквідацію командування фльоти і морської піхоти і про переведення деяких військових морських баз під юрисдикцію армії виходить, що фльота далі в руках повстанців. Появилися навіть вістки, що ген. Люсеро переговорює з командуванням кораблів у справі передачі їх уряді. Точних даних про кількість вбитих і ранених в минулотижневих заворушеннях ще немає. В одній із своїх промов говорив президент Перон про те, що згинуло багато соток осіб і що є тисячі ранених. Поліція подає поки що число вбитих — 174 особи. Ув'язнено понад 800 учасників револьти, всі вони станують перед спеціальним військовим судом. Провідниками револьти мали бути — колишній міністер фльоти адмірал Анібаль Олівієрі і два офіцери корпусу морської піхоти, адм. Самуель Торанцо Кальдерон і віцеадмірал Бенямин Ґарґіульо. Два перші перебувають у в'язниці, останній наклав на себе руку в міністерстві фльоти після невдачного висліду револьти.

Генерал Франклін Люсеро аргентинський міністер оборони, що його називають тепер фактичним диктатором Арґентини

УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКІ ВЕТЕРАНИ ПРИРІКАЮТЬ ДОПОМОГУ ВИЗВОЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ УКРАЇНИ

ПОНАД 200 УЧАСНИКІВ 8-ої КОНВЕНЦІЇ ВЕТЕРАНІВ НА „СОЮЗІВЦІ"; Д-Р Л. МИШУГА ВІДЗНАЧЕНИЙ ПОСМЕРТНО ЗА ЗАСЛУГИ ДЛЯ НАРОДУ; ПОЛК. В. РИБАК ПРО „НЕЗАКІНЧЕНУ ВІЙНУ"; ОЛ. ПРОНЧИК ПЕРЕВИБРАНИЙ НА КРАЙОВОГО КОМАНДАНТА

Союзівка, Кергонксон, Н. Й. — Українсько-Американські Ветерани, організація, що об'єднує вояків американських збройних сил українського походження, відбули минулої суботи і неділі, 18 і 19-го червня, свою 8-му з черги конвенцію в приміщенні вакаційно-відпочинкової оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, прирікаючи в своїх резолюціях активну допомогу у визвольних змаганнях українського та інших поневолених Москвою народів. Рішуче становище проти всіх тенденцій угодівського „мирного співіснування" із злочинцями з Кремлю було тею провідним пунктом у промові найстаршого військового ранґою українсько-американського ветерана, полковника Василя Рибака на конвенційному бенкеті в суботу ввечорі.

Ветерани „завойовують" „Союзівку"...

Уже в минулу п'ятницю ввечорі почався „наступ" ветеранів на „Союзівку", що закінчився в суботу в полуденних годинах повною окупацією тієї оселі. Сотня кімнат в усіх будинках і віллях „Союзівки", включно з новонабутим і посвяченим минулої неділі „Києвом", були виповнені вщерть ветеранами і їхніми родинами. Були ними виповнені і всі інші угрупування: басейн, клюб, їдальня, спортові майдани та вся околиця. На автомобілях, якими учасники конвенції приїхали, видно було реєстраційні таблиці багатьох стейтів, де вони мають свої „пости".

Починається конвенція

Конвенцію попередили наради поодиноких комісій, а пленарне засідання почалося в читальні - бібліотеці Гостинниці звичайною військовою процедурою: внесенням на залю прапорів і відданням їм військових почестей, опісля короткою молитвою та коротким вступним словом крайового командатна Олександра Прончика, що вітав товаришів зброї і гостей. Усі ветерани, крім конвенційних відзнак, мали характеристичні для всіх американських ветеранів шапки: сині з жовтим обшиттям та відзнакою (стилізований Тризуб і статуя Свободи) з лівого боку. Військовим салютом та хвилинною мовчанкою вшановано поляглих та померлих товаришів зброї. Опісля приступлено до вичерпних, хоч коротких звітів дотепершніх членів крайової команди. На конвенції було заступлених вісім з усіх 14 постів; були теж делегати трьох нових постів, що ще є в стадії оформлення.

шу чергу крайового команданта Олександра Прончика. Першим промовцем був адв. М. Пізнак, що привітав ветеранів і їхню конвенцію від імени Українського Народного Союзу. В дальшому він говорив: Ветерани відбули не одну баталію і втратили не одного із своїх товаришів, щоб усі ми могли жити вільно і мирно. Тим то саме ветеранам належиться рішальний голос в рішальних справах країни. Цей голос вони повинні тепер піднести в першу чергу в обороні знову загроженої волі своєї власної країни та в обороні потоптаної волі країни їхніх батьків — України. Промовець вказав теж на кілька практичних можливостей, де цей голос можна б піднести. Він рекомендував, щоб саме ветерани пригадали президентові Айзенгаверові перед „зустріччю на вершинах" про справжній характер Кремля та про ті злочини, які він заподіяв українському та іншим поневоленим ним народам.

З черги крайовий командант Ол. Прончик передав на руки п. Д. Галичина посмертне відзначення для сл. п. д-ра Луки Мишуги, „видатного державного мужа, публіциста і громадянина та лідера американських українців за останніх 30 років". Відзначення у формі металевого плякату з відповідним написом повинно бути збережене в кольоніальному приміщенні Українського Конгресового Комітету.

Д. Галичин в короткому слові заявив, що він з гордістю і вдячністю приймає це відзначення для свого покійного товариша праці, бо сл. п. д-р Мишуга собі вповні заслужив на таке відзначення. В дальшому п. Галичин передав ветеранам привітання від Українського Конгресового Комітету та від Об'єднання бувших Вояків Українських Армій (ОбВУА) в заступстві їхнього голови д-ра Вол. Галана.

Почесний гість

З черги адв. Волинець представив почесного гостя бенкету, полк. Василя Рибака. Він ствердив, що полк. Рибак є одним з тих, що мають найвищу ранґу не тільки на військовій уніформі, але й в громадському житті перед війною. Адв. Волинець представив у дальшому направду вийнятково військову кар'єру гостя. В січні 1941-го року полк. Рибак, тоді ще молодий хлопець, був покликаний до війська в ранзі поручника. — Десять найблищих років були для нього боєвими роками в найповнішому розумінні того слова. Він брав активну команду участь в десяти найбільших воєнних походах і має 10 найвищих боєвих відзначень. Полковник Рибак брав участь в десанті у французькому Марокко, в десанті на Сицилію та Італію і зокрема в десанті у Франції, маючи за завдання зі своїм відділом зламати перший ворожий спротив та очистити порт і узбережжя для дальшої військової акції. Полк. Рибак блискуче виконав своє завдання і дістав ранґу повного полковника, маючи заледве 29 років. З війни він повернувся в 1946 р., а два тижні тому повернувся знову з активної служби. Чергове підвищення в ранзі, при цьому уже до ранґи генерала, стоїть перед ним отвором.

Бенкет

В суботу ввечері ветерани і їх родини, перевдягнені в вечірніх одягах, виповнили вщерть велику їдальню Гостинниці, де відбувся конвенційний бенкет. За головним столом, крім членів крайової команди та очолюваного Володимиром Бакадом конвенційного комітету, засіли почесні гості, між ними на першому місці найвищий військовою ранґою українсько-американський ветеран, полковник Василь Рибак з дружиною, дочкою відомого нашого громадянина п. Задорецького, голова УНСоюзу п. Дмитро Галичин, що прийняв призначене на цей рік ветеранське відзначення для сл. п. д-ра Луки Мишуги, адв. Михайло Пізнак, заст. голови УНС, що був одним з промовців на бенкеті, та інші. Адв. Стек представив товстмастера бенкету, адв. Юрія Волинця, який дальше керував церемонією.

Після вечері товстмастер представив та привітав у пер-

Полк. Рибак про „незакінчену війну"

Полк. Рибак, на свою ранґу і на свої заслуги надмірно скромний, в першу черзі заявив, що коли б він був знав, що його так представлятимуть, то хто знає, чи він не був би залишився дома. В дальшому

Нова Крайова Команда Українських Американських Ветеранів

Восьма Конвенція Українських Американських Ветеранів обрала свою нову крайову команду в такому складі: Олександер Прончик — крайовий командант; Василь Пласконос — старший і Іван Гальчук молодший — заст. крайового команданта; Еміль Сеньків — фінансовий старшина; Йосип Лопушанський — кватирмайстер; Ю. Захарчук — судія; Вол. Гендрик — літописець і Микола Чурило — капелян.

він говорив до своїх товаришів зброї:

„Ми воювали і, здавалося, закінчили війну, але війна далеко на закінчена. Сьогодні бо ми є не менше у війні, як були тоді, коли навколо нас падали трупи. Нашим великим завданням ту війну виграти до кінця та застановитись, як ми найкраще можемо служити нашій великій країні та нашому народові в нових обставинах. Сьогодні знову нагромадилась велика сила, що загрожує нашій волі та що в жахливий спосіб нищить і гнобить нарід нашого походження — українців. Наш великий обов'язок забезпечити волю нашій країні та допомогти здобути волю для народу наших батьків. Ми, ветерани американських збройних сил, краще від усіх знаємо характер та цілі Москви, бо ми знаємо це від наших батьків. Нашим обов'язком розкрити і розбити комуністичну змову. Змагання українського народу та його боротьба за волю вповні покриваються з нашими принципами. Нам треба довести це до відома нашого уряду, нам треба підтримати в їх праці наші центральні репрезентації, зокрема УККомітет, і ми маємо великі можливості відкрити та поширити правду про Україну і її змагання серед наших товаришів зброї, наших сусідів і наших друзів. Як ми виконаємо цей наш обов'язок, то ми з певністю виграємо цю холодну війну так само, як виграли гарячу.

Конвенція продовжується

В неділю рано більшість учасників конвенції відвідали церкви та були на Богослуженнях в довколишніх американських церквах. Після обіду конвенція продовжувалася доповненням звітів та дебатами над ними і над біжучими справами. Крім звітів членів уступаючої команди, звітував представник УАВ в УККомітеті, адв. Волинець, якому знову доручено це представництво на чергову каденцію.

Зміни і доповнення статуту

Одною з головних проблем конвенції ветеранів були такі зміни і доповнення статуту, що вможливлювали б кращий і більший розвиток організації. Статут доповнено м ін. в тому напрямку, що він дозволяє на якнайширше включення в організаційні рямки УАВ нових вислужених вояків американських збройних сил і зокрема з-поміж новоприбулих. Поправлено статут теж в тому напрямку, що членом УАВ може бути ветеран неукраїнського походження, але одружений з українкою.

Резолюції

Під кінець конвенції ухвалено ряд резолюцій, між якими ширше значення мають такі: Підтримати всіми силами рекомендацію президента Айзенгавера в справі вишколу військового резерв; Підтримати всіми силами працю УККомітету в змаганнях допомогти українському народові здобути волю; Врати найактивнішу участь в американсько - українському громадському житті; Підтримати рекомендації през. Айзенгавера для Конгресу в справі поліпшення іміґраційних законів та зокрема в справі допущення до цієї країни втікачів з-поза залізної заслони; Піддержати зусилля в справі звільнення з-поза „бамбукової заслони" полонених і ув'язнених американських вояків; Перестерегти Державний Департамент перед політикою угодовської „мирного співжиття" з Кремлем; Звернутись до през. Айзенгавера з закликом продовжувати заходи та скріпити зусилля для вдержання миру і добробуту та запевнення волі країні. Обраним та церемоніяльним переданням функцій новій старшині закінчено 8-му конвенцію УАВ в неділю пополудні.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ СВЯТКУЮТЬ СВОЄ 10-РІЧЧЯ

Сан Франціско. — „Це дійсно святочне прийняття з нагоди роковин народження" — пише вашингтонський кореспондент „Н. Й. Таймс'у" — Джеймс Рестон, який із сотнями інших журналістів прибув до Сан Франціско на відкриття ювілейної сесії Об'єднаних Націй. Її мав відкрити в понеділок 20-ого червня президент Айзенгавер, який прилетів до Сан Франціско в неділю вечором. Його промова — передбачували часописи — подумана радше під адресою всього світу, як безпосередньої авдиторії. Головний тон тієї промови мала бути віра в Об'єднані Нації, як інструменту миру. Напередодні сесії генеральний секретар ОН Даг Гаммершилд виголосив на терені Стенфордського університету в Пальо Альто велику промову про ОН, як установу, яка шукає синтези поміж нацією і світом. Гаммершилд заперечив, наче б світ дозрів до одного уряду. Розвиток окремих націоналізмів, мовляв, спонукує працювати через націю для всього світу і через світову організацію для кожної окремої нації. Даг Гаммершилд виставив для публічного доступу оригінал чартеру Об'єднаних Націй, на тій сторінці, на якій 26 червня 1945 року підписали його великі держави.

Головуватиме на ювілейній сесії ОН теперішній річний президент Генеральної Асамблеї д-р Елько ван Клеффенс, який десять років тому був голляндським міністром закордонних справ і в тому характері брав теж при заснованих тієї міжнародної установи. Між прибувшими будуть близько 40 закордонних міністрів. Молотов промовлятиме мабуть в середу. Англійський міністер закордонних справ МекМіллен буде тільки на початку сесії, бо в середу виїздить до Лондону, щоб товаришити королеві Єлисаветі в її офіційній подорожі до Норвеґії. Французький мін. закордонних справ Піней залишиться мабуть до п'ятниці, коли промовлятиме державний секретар Доллес. Три західні міністри закордонних справ передбачили свою першу зустріч із Молотовим вже на понеділок 20 червня, щоб переговорити формальні деталі, зв'язані з конференцією „найбільшої чвірки", що відбудеться в Женеві 18 липня ц. р. Всі часописи не тільки в Сан Франціско, але й цілій Америці та всьому світі помістили подробиць про Об'єднані Нації та споминів про її „райдужні" початки, коли, мовляв, панувала ще віра, що воєнні альянти надалі мирно й згідливо порядкуватимуть при допомозі ОН цілим світом.

Три б. американські вояки розчарувались в Ком. Китаї

Токіо. — Комуно-китайське радіо заявило, що три американці й два бельгійці, всі колишні вояки, які воліли залишитись в комуністичному Китаї, як вернутися до своїх домів після закінчення Корейської війни, заявили тепер бажання вернутися до своїх батьківщин. Комуністичний уряд, мовляв, подав до відома всім іншим альянтським полоненим, що добровільно залишились були в Китаї, що вони можуть в кожній хвилині, якщо захочуть, виїхати. Комуністичний речник старався пояснити причину розчарування тих американців і бельгійців: мовляв, Китай є низько розвиненою країною, де життьова стопа багато нижча від тієї, до якої звикли були ті полонені раніше (вони працювали в комуно-китайській фабриці), до того долучається туга за рідним краєм і за своєю родиною, особливо, коли полонені мають дружини і дітей. Спершу 24 полонені висловились були серед репатріяційної процедури за залишенням в комуністів. Із них два, напрямь Бечелор і капрал Дікенсон, змінили свої думки і вернулись до ЗДА. Обидва були суджені за злочини, доконані в часі свого перебування в полоні: Бечелор відсиджує кару 20-річної в'язниці, Дікенсон — 10-річної. Один полонений американець помер в Китаї, де залишився добровільно. З тих трьох, що тепер зголосились до повороту, два — Отто Велл і Луіс Ґріґґс — хочуть їхати до ЗДА, а третій, Вільям Коварт, хоче залишитись в Японії. Всім їм відомо, що їм грозить судова відповідальність не за те, що залишились в комуністів, бо на це вони мали право, а за доноцтво, зраду військових таємниць і т. п. злочини, якщо вони їх дійсно зробили. Їх чекають на кордоні між комуністичним Китаєм і Гонг-Конгом, де звичайно прибувають всі, що виїздять з Китаю.

Фахівці від поліо радять щепити дітей також і влітї

Ню Йорк, Н. Й. — Окремий комітет фахівців від недуги поліо доражує щепити дітей проти цієї недуги навіть у літніх місяцях, коли дитячий параліч найбільше поширений. До цього комітету належать федеральні і стейтові фахівці від поліо, визначні лікарі та представники Крайової Фундації для Поборювання Дитячого Паралічу — генеральний лікар — д-р Леонард А. Шілі, д-р Герман Е. Гіллбу — комісар здоров'я Нюйоркського стейту; Безін О'Коннор — голова та д-р Гарт Е. Ван Райпер — медичний директор Крайової Фундації для Поборювання Дитячого Паралічу та інші. На думку цих фахівців — менший риск є нащепити дитину навіть під час епідемії, ніж зовсім не щепити. Дитячий параліч виступає після нащеплення тільки в тих дітей, які мали віруса поліо, поки їх нащеплено вакциною д-ра Солка, бо сама вакцина безпечна для здоров'я дітей.

Лікарі 12-ох держав вивчають застосування атомової енергії в медицині

Вашингтон. — 25 лікарів із 12-ох держав почали 20 червня вивчати, як у ЗДА застосовують атомову енергію при лікуванні хворих. Ця гостина відбувається в рамках програм президента Айзенгавера, що називається „атом для мирних цілей". Комісія Атомової Енергії повідомляє, що ці закордонні лікарі відвідають вісім районів, — щоб побачити атомові ізотопи, реактори та інші атомові винаходи, а також техніку їхньої обслуги. Ці лікарі походять із таких держав: Австралія, Бразилія, Данія, Єгипет, Англія, Франція, Італія, Японія, Філліпіни, Португалія, Еспанія і Туреччина. На початку своєї праці — ці лікарі будуть на конференції з представниками державного департаменту і Американської Виховної Ради.

СУМА посвятила і відкрила свою Оселю

Спілка Української Молоді Америки (СУМА) посвятила і відкрила минулої неділі 19-го червня, свою гарну вакаційну оселю в Спріні Глен, у віддаленні приблизно 10 миль від „Союзівки" біля Кергонксон. Оселя положена біля шляху ч. 209 між місцевостями Вуртсборо і Еленвил, та призначена в першу чергу на літні і виховні табори для молоді „СУМА. Програму відкриття її попереджено відправою Божою в суботу, а в неділю започатковано її вмаршом Сумівської молоді на велику площу, де український католицький священик відправив польову Службу Божу та доверши посвячення багатьох забудувань. Після обіду відбулось офіційне відкриття оселі, пов'язане з 300-річчям Харкова та 150-річчям Харківського університету. Святочну промову виголосив голова СУМА п. В. Омельченко. Виголошено багато привітів, між іншим від Українського Народного Союзу (заст. голови адв. М. Пізнак), Союзу Українців Католиків „Провидіння" (п. Кульчицький), Українського Робітничого Союзу (п. Попіль), від УККомітету (п. Лисогір) та багатьох інших центральних і місцевих організацій. Від ООЧСУ вітав, виголошуючи коротку промову про значення Харкова для України, — проф. І. Вовчук. На тему Харкова, Києва, і Львова говорив теж коротко проф. Оглоблин. Організатори імпрези обраховують, що на посвяченні та відкритті нової оселі було понад 2,000 осіб. Багато з учасників та гостей відкриття „Сумівки" відвідало в різних часах сусідню „Союзівку".

Москва висміює протилетунську підготову в ЗДА

Москва. — Московські часописи кепкують собі на тему минулотижневої пробної протилетунської тривоги в ЗДА. Вони називають ті вправи цивільної протилетунської охорони, названі офіційно в ЗДА „операцією поготівля", „американською воєнною істерією" та вказують на відсутність всяких протилетунських приготувань в СССР. Ці американські вправи, мовляв, є „провокаційною дією", яка стоїть в суперечності з ніби то (пише совєтська преса) миролюбними замірами президента Айзенгавера і його уряду. Цілим минулотижневих протилетунських вправ був, твердить совєтська преса, — витворити таку атмосферу в Америці, щоб можна легше дістати згоду Конгресу на якнайвищі поступи військового бюджету. Коментуючи ті совєтські голоси, американська преса признає, що дійсно в СССР від кінця останньої війни не було ще ніодного протилетунського алярму, але пояснює, що наслідком централізації всіх установ і організацій в СССР під кермою одної комуністичної партії — відповідний апарат протилетунської охорони можна створити там впродовж найкоротшого часу.

В АМЕРИЦІ

● **У місцевості Кракет** у Каліфорнії згинули 20 акрів трави й чагарнику. Пожежники припускають, що спричинник пожежі перескочив через огонь, який розклали залізничі робітники, загасив її, втікаючи, запалив суху траву на широкому просторі.

● **72-річний Сім Райлі** хворів на гикавку вже три роки. Лікарі в Мемфіс, Тенессі, вирішили вилікувати його з цієї недуги при допомозі операції.

● **Телевізійна промисловість** на своїх передачах заробила минулого року 90,300,000 долярів. В 1953 році прибутки цього роду промисловості становили 68,000,000 долярів.

● **Віце-президент Річард М. Ніксон** заявив у промові в Темпел університеті в Філаделфії, що ЗДА мусять використовувати свою перевагу для втримання миру, бо „здобуття повітря і атому захитало дотеперішню безпеку цієї країни".

● **Гарвардський університет** в Кембрідж, Масс., надав почесний докторат 75-річній Гелен Келлер, яка на 19-му місяці свого життя втратила зір, слух і оніміла. Вона навчилася „читати" і „слухати" при допомозі пальців, і все своє життя присвятила на допомогу сліпим, глухим і німим в ЗДА і в цілому світі.

● **26 червня ц. р.** телевізійна станція CBS подаватиме інтерв'ю з совєтським міністром закордонних справ В. Молотовим. Передача цього інтерв'ю відбудеться від 10.5 до 10.30 вечора.

● **Президент Айзенгавер** підписав закон, на підставі якого збільшують вимагають видатки на школи, спричинювані урядами. Видатки на ці дослідження становитимуть 3,000,000 долярів впродовж найближчих трьох років.

В СВІТІ

● **Під час збройної револьти** в четвер мин. тижня арґентинське Перонівське радіо в перерві між повідомленнями про ситуацію передало з плит пісню „Хтось любить мене, дивуюся хто?".

● **У фабриках Дженерал Моторс** наприкінці минулого тижня страйкували, не зважаючи на підписання договору з проводом спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників", ще 40,400 робітників.

● **Колишній секретар** Об'єднаних Націй Тригве Лі заявив, що він не зможе прибути на урочистості з приводу 10-річчя ОН до Сан Франціско, бо дуже зайнятий працею над другим томом своїх спогадів.

● **Маршал Тіто** і прем'єр Бурми У Ну після відбутих у Белґраді і Загребі розмов погодились, що найкраще запорукою миру — це політика активної коекзистенції. Як відомо Бурма лежить в Азії а Югославія в Европі і між ними може заіснувати справді гармонійне співжиття.

● **Американець** — спортовим героєм для москвичів. Є ним Пол Андерсон, що має 22 роки і важить 340 фунтів та піднімає штангу ваги 425 з половиною фунтів під час змагання на арені в парку відпочинку і культури ім. Горського. Москвичі кричали, що сила американця — це „чудо природи". Це були перші спортові змагання безпосередньо між американськими і совєтськими змагунами після війни. Москвичі прийняли американських змагунів дуже тепло і американці почули, як на їх честь місцева поліційна оркестра грала американський національний гімн, хоч і дещо фальшиво — як ствердили американські кореспонденти.

● **На світі є багато дурнів**, тільки разом не ходять. Так приблизно коментує західноевропейська преса повідомлення газети „Ноєс Дойчлянд", офіційного органу комуністичного східно-німецького уряду, про те, що американський вояк Горст Спенґер з Другої Панцерної Дивізії перейшов до Східньої Німеччини та „просив політичного азилю", який йому, очевидно, „признано". Речник Американської Армії в Европі заявив, що Спенґерд відділився від своєї частини 8-го травня і місяць пізніше його зараховано до дезертирів.

● **Офіціяльна австрійська преса** агенція повідомила, що австрійський дипломат мічний представник в Москві склав там до державного архіву офіційний документ про ратифікацію австрійським парляментом Віденського договору про незалежність і „невтралізацію" Австрії.

● **32 китайських студенти** з Америки відставлено під поліційною ескортою до комуністичного кордону в Гонг Конґ. Їх задержано проти їх волі в ЗДА від часу корейської війни з уваги на їх технічні знання, які вони здобули в американських університетах та які могли бути використані проти американських збройних сил.

● **Гривною у висоті 28 долярів** (10 анг. фунтів) покарано дружину відомого англійського опозиційного лідера Аневріна Бівена за „безоглядну їзду" автомобілем її чоловіка в місцевості Чезгем. Вона виїхала на головну дорогу та приділила до стіни одного з шпиходів.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОДІЇ В АРҐЕНТИНІ

Здавалося б, що в обставинах теперішньої „холодної війни" і загального міжнародного напруження ніщо вже не могло б бути несподіванкою. Але в той самий час, як ми в З'єдинених Державах пробною тривогою і обороною проти можливого атомового нападу з повітря приготовлялись навіть на найгіршу „несподіванку", публічною опінією світу сколихнули події не на Далекому чи Влизькому Сході, не в Німеччині чи в іншій „запальній" частині світу, а в мирній і далекій від всіх „запальних" місць Арґентині.

Про що йде? Зачнімо вияснення з кінця, якщо теперішній стан у цій країні можна вважати за кінець.

Консисторіяльна Конґреґація в Римі, головою якої є Голова Католицької Церкви, проголосила декрет про ексюмунікацію членів очолюваного президентом Пероном арґентинського уряду за те, що вони „наложили руку" на двох високих достойників Католицької Церкви в арґентинській столиці, позбавивши їх можливости виконувати їхні церковні функції і депортувавши з країни. В декреті нікого не названо поіменно, але це само собою розуміється, що екскомунікація стосується в першу чергу до президента Перона та до тих членів його уряду, які в цій акції проти церковних достойників брали посередню чи безпосередню участь і за неї співвідповідальні. Екскомунікація означає рівночасно зірвання дипломатичних відносин між Апостольською Столицею і Арґентиною, і тих відносин вже не можна наладнати, поки на чолі арґентинського уряду стоїть екскомунікований президент.

Майже рівночасно з проголошенням декрету про екскомунікацію, в столиці Арґентини відбулася одверта револьта проти режиму президента Перона. Кільканадцять літаків авіяції і фльоти заатакували і скинули бомби на приміщення президента і його уряду, а в обороні режиму виступила армія і поліція. Уряд повідомив, що револьту здавлено, але це ще далеко не означає, що її зліквідовано.

Обидві події, — екскомунікація і револьта, — не мусять стояти в безпосередньому зв'язку. Навпаки, факт, що револьта вибухла майже рівночасно з екскомунікацією, свідчив би радше про те, що обидві події одна від одної зовсім незалежні. Все ж таки американська публічна опінія і пресові коментарі добачають у них спільне тло: диктаторські амбіції президента Перона та антидемократичне полагоджування внутрішніх суперечностей в країні.

Перебіг подій, що привели до екскомунікації та револьти, досить характеристичний і дуже нагадує практику із сумного минулого в гітлерівській Німеччині. Насамперед відбулися церковні демонстрації проти режиму. Так твердить урядова, чи контрольована урядом арґентинська преса. Інші інформації піддають думку, що це була провокація. Опісля почались демонстрації проти Церкви, власне проти священиків, як це можна зрозуміти із сфотографованих на плякатах демонстрантів написів: „Перон — так, священики — ні!" З перших фільмових репортажів можна побачити, що між демонстрантами, які виступали на корисіть режиму, переважали т. зв. „дескамісадос" (безкамізельники) — робітники і взагалі „пролетаріят". По другому боці, себто по боці демонстрантів, що виступали в обороні священиків, видно було жінок і, можна б сказати, „середню клясу".

На підставі інформацій направду тяжко виробити собі цілком об'єктивний погляд на ті всі події та їх причини. Але, незалежно від того, з усією певністю можна твердити, що ті події — направду жалюгідні і не приносять Арґентині та її урядові ані чести, ані користи. Не приносять вони користи й вільному світові, до якого Арґентина зараховується.

В Арґентині є поважна кількість наших братів українського походження. Арґентині вони мають багато що завдячувати, бо ж вона їх прийняла і стала для них такою ж „другою батьківщиною", якою для нас є Америка. З другого боку, ці наші брати, як і всі українці, глибоко релігійні, і велика їх частина належить до Католицької Церкви. Ми далекі від того, щоб дораджувати їм таку чи іншу поведінку, давати рецепту на те, як поступати. Це — їхня справа і вони самі можуть її найкраще вирішити. Ми можемо тільки ствердити, що симпатії Америки у великій більшості по боці Католицької Церкви, бо Америка, крім своїх застережень до режиму президента Перона та його практики, має поважні побоювання, що такою акцією проти духовенства можна поважно підважити мораль народу і створити пригожий ґрунт для таких аморальних і антилюдських подій, які траплялись колись в інших країнах і які ще сьогодні продовжуються за залізною заслоною.

ТИСЯЧОРІЧЧЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Ухвалена Шостим Українським Конґресом резолюція в справі всенародного святкування тисячоріччя прийняття християнства на Україні за часів княгині Ольги, хоч є важливою, одначе не першою пригадкою про потребу оцінити цю подію з пункту не тільки історичного, але й культурного або й політичного. Канадійське громадянство українського роду значно випередило українську спільноту в З'єдинених Державах, коли Апостольський Екзархат Українців Східньої Канади, за почином Владики Кир Ісидора, улаштував перше велике свято „Тисячоліття християнства в Україні" на площі Всеканадійської Виставки в Торонті у неділю 12 червня, на яке явилося понад 5,000 людей. Український загал сприйняв цю церковно-народну імпрезу з повним зрозумінням значення цієї події.

У часі, коли так багато говориться про потребу єдности української громадськости, розсіяної в цілому світі, святкування тисячоріччя християнської України дає найкращу нагоду для взаємного зближення всіх прошарків і груп, всіх світських і церковних організацій під одним гаслом. Отже, не зважаючи на те, що Шостий Конґрес не мав часу насвітлити цю справу всебічно, Український Конґресовий Комітет повинен негайно приступити до складання відповідної програми святкувань, яка могла б бути сприйнятливою для всього українського громадянства у вільному світі.

В розумінні українського загалу УКК має слідкувати в першу чергу за політичними подіями, які дають українській спільноті нагоду пригадувати світові про найновіше лихоліття України під московсько-комуністичним режимом. Логіка подій вказує, що насвітлення українських культурних цінностей мусить іти впарі з насвітленням політичного положення українського народу. Тут не тільки йде про чисто релігійний бік християнства на Україні, але й про ті великі творчі сили народу, які під впливом християнства розвинулися до найвищого вершка в такому часі, коли український нарід жив державним, самостійним національним життям.

Минуле української громади в Америці стверджує, що навіть найбільш імпресивний вияв українського патріотизму не кладе тривких підвалин для зростання сили хоча б найближчого українського покоління. Тому глибока застанова над українською майбутністю в Америці є нашою першою конечністю. Розбіжності, які захитали нашу єдність на Шостому Конґресі, можна загоїти тільки негайною енерґійною працею на найширших засновах. Саме святкування тисячоріччя дає добру нагоду забути про хвилеві розбіжності і довести не тільки до практичного об'єднання вужчої української громади в ЗДА, але й до тісної співпраці з нашими братами в Канаді й у країнах Південної Америки.

Наші громадяни з „старої іміґрації" навчилися були вже давніше способів співжиття і співпраці з молодим, тут народженим поколінням. Це — знак, що ідейний підклад української справи становить таку силу, якої не захитав навіть найбільш роз'єднувальний чинник. Свіжа українська іміґрація, яка не хоче забути про свої зрізничкування з европейського таборового життя, з часом мусить зрозуміти свою ролю в творенні громадського життя в новому світі. При добрій волі можуть бути усунені всі причини і підстави наших суперечностей. У цьому може багато допомогти публічна опінія, заснована на моральних засадах практичного християнства.

Такі й подібні справи повинні домінувати в нашій пресі. А наші наукові установи, тобто Українська Вільна Академія Наук і Наукове Товариства ім. Шевченка, які вже запроєктували свій з'їзд на наступний рік, можуть використати святкування тисячоріччя для відповідного насвітлення творчої ролі християнства серед українського народу від найдавніших часів.

(С)

Ярослав Курдидик

БОЛЬШЕВИЦЬКА ОФЕНЗИВА НОВОЮ ЗБРОЄЮ

Підписанням договору з Австрією, або точніше — осягненням її повної невтралізації, спробами осягнути таких самих успіхів у невтралізації Юґославії, а далі й Німеччини Совєти насторожили останніми тижнями увесь західній політичний світ. Бо й справді, якби совєтській дипломатії вдалося створити в Европі між східньою й західньою сферами впливів смугу невтральних держав, що простягалася б від Арктики аж по Адрійське море, то це була б, без зайвого перебільшення, правдива перемога большевиків у десятирічній холодній війні із Заходом. За розрахунками большевицької політики, плянується у цю смугу включити на півночі такий важливий альянтський форпост, як Норвеґія, на півдні Юґославія, а на самій середині її спаралізувати Німеччину. Тоді вся система оборони Европи, усесіленням якої є НАТО, була б знівечена і протисовєтський фронт став би небосздатний.

Західні воєнно-політичні коментатори розцінюють, що хоч ратифікацію паризького договору про суверенність Західньої Німеччини та формальне включення її в оборонну систему НАТО вважається за одно з найбільших досягнень Заходу, невтралізацію Австрії слід уважати за один із шедеврів совєтської дипломатії, яким вона заскочила й спантеличила цілий Захід. За розцінкою західніх експертів, справа невтралізації Австрії виглядає у загальному так: 1) З хвилиною, коли альянти виведуть усі свої війська з Австрії, збройні сили НАТО втратять безпосередню сполуку між Німеччиною та Італією. Залишиться дорога через Францію — окружна, дальша й не така вигідна. 2) Совєти відтягнуть свої війська заледве на 30-40 миль з території Австрії, а західні військові з'єднання змушені будуть відступити більше як на 200 миль, і, що найважливіше, зректися такого стратеґічно важливого оборонного ключа, як альпійські позиції. 3) Це теж немаловажне, чи, на випадок війни, західні війська перебуватимуть на терені Австрії, населення якої стовідсотково антикомуністичне, а тому льояльне, чи на терені північної Італії — у найбільше скомунізованій частині цієї країни.

Назагал публіцисти Заходу однозгідні в тому, що договір з Австрією є поважним стратеґічним успіхом Совєтів і що ні за яку ціну не можна допустити до того, щоб в орбіту невтральних держав удалося втягнути їм Юґославію або Німеччину. Большевики свідомі того, що в західній оборонній системі ці країни є наріжними каменями — військовими силами, яких вони не сміють легковажити. І тому, намагаючись зневтралізувати їх, вони готові піти на кожну хвилеву уступку, якої вимагатиме Захід.

Чи міг хтонебудь припустити 2-3 роки тому, що совєтські головачі понизять себе до такої міри, що поїдуть із чолобитнею до Тіта? Але не потрібно бути великим стратегом, щоб зрозуміти, що притягнення Юґославії у невтральність надзвичайно послабило б середземноморську оборонну систему і ізолювало автоматично двома комуністичними сателітами, Альбанією і Болгарією — Грецію, в яку Захід вложив стільки морального й матеріяльного труду поки заведено в ній політичний лад і стабілізовано владу. Це ускладнило б також стратеґічну проблему Італії, яка все ще переживає внутрішні політичні потрясення і ще далека від того, щоб її можна було назвати стійким і повновартісним мілітарним партнером Заходу.

Це саме можна сказати й про Німеччину. То не була ніяка „дипломатична імпровізація", переведена в останній хвилині, коли Хрущов з Булганіним поїхали до Београду, — цим перед Німеччиною поставлено не міраж, а „конкретну" пропозицію об'єднання за ціну її невтральности. Це був на протязі років плянований і підготовлюваний трюк большевицької дипломатії, щоб знівечити Заходові всю мережу його оборони, перетягнувши і включивши в свою оборонну систему Юґославію і Німеччину.

Большевики мають ще одного, дуже важливого партнера, якого вони завжди вміли використати проти Заходу: це — час. По десяти роках народи забувають про страхіття минулої війни, а холодна війна, яка їх увесь час насторожувала — починає томити й набридати. І тому постає дуже ґрізна психоза, чи радше фальшива туга за тим, щоб послабити напружену сторожкість і зняти „варту з кордонів".

Народи міркують приблизно ось так: Захід імовірно не зважиться так скоро на війну, бо він ніколи не виявляв аґресивности, а большевики не хочуть війни, бо вони ні про що не говорять так багато, як про мир... Большевики всіляко намагаються використати збайдужіння народів і підсувають їм дуже вміло „гасло невтральности". Своєю метушнею вони намагаються створити „невтральних сателітів", які з черги будуть домагатися, щоб американці забрали свої війська з їхньої території, зліквідували свої стратеґічні бази і забралися додому...

Оце і є головна ціль большевиків, — добитися всякими трюками невтральности для того, щоб примусити Америку залишити Европу. А тоді ізольовані й зневтралізовані країни вже легко буде залляти аґресивними і завжди готовими до боїв полчищами.

Лев Шанковський

ПЛЯН ГЕНЕРАЛА САРНОФФА

I

Американські щоденні газети повідомили про те, що ген. Дейвід Сарнофф, президент „Радіо Корпорейшен Амеріка", передав Президентові Айзенгаверові плян інтенсифікації „холодної війни" збоку ЗДА. Плян цей постав унаслідок дискусій президента Айзенгавера з ген. Сарноффом у березні цього року. Повний текст цього пляну надруковано в останньому числі відомого американського тижневика „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" (з дня 27 травня 1955 року, ст. 134-143). До речі, згаданий тижневик, що репрезентує опінію близьку до опінії урядових кол, вартий уваги тим, що він не тільки містить цікаві інтервю з різними визначними політичними діячами сучасного світу, але й постійно містить тексти важливих документів сучасної доби.

Можна дивуватися, що такий плян „повної" холодної війни з'явився саме тепер, коли так багато говориться про прийдешні розмови „великої чвірки" та про мирну „коекзистенцію", яка мала б наступити внаслідок цих розмов. Тим часом автор цього пляну, ген. Сарнофф, уявляє собі, що тільки реалізація цього пляну може спасти світ від знищення третьою світовою війною. Щобільше, автор цього пляну вірить, що шляхом інтенсифікації холодної війни збоку ЗДА можна осягнути перемогу над комуністичним бльоком.

Очевидно, поява пляну ген. Сарноффа та прихильне прийняття його урядовими колами свідчить, що ані автор пляну, ані урядові кола, які тепер цей плян інтенсивно вивчають, не надто вірять в можливість „мирної коекзистенції" з комуністичним бльоком. Навпаки, вони скоріше здають собі справу з того, що перед ЗДА й вільним світом розгортається можливість посилення холодної війни, а не епоха замирення. Цьому й дала вираз сама редакція згаданого тижневика, коли на титульній карті числа, в якому поміщено текст пляну ген. Сарноффа, помістила червоним друком напис: „Нова „холодна війна" саме починається". Щодо цього ми цілком згідні з редакторами „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт".

Перед нами епоха, в якій „холодна війна" буде загострена. Ми будемо свідками великого бою комуністичного світу й Заходу за Німеччину.

Останні рухи СССР на світовій шахівниці цілком виразно вказують на те, на чому залежить Москві. Вона хоче створити в Европі пояс невтральних держав, до певної міри „приязних" для СССР, який тягнутиметься від Швеції й Норвеґії почерез Данію, Німеччину, Австрію до Юґославії. Здається, що не треба багато пояснювати, щоб зрозуміти, що в совєтському розумінні „невтралізація", це — тільки крок на шляху до „сателізації". У такому розумінні „невтралізація" — це позбавлення цих держав до значної міри суверенних прав, бо ці „невтральні" держави не могтимуть зробити нічого такого, що не подобатиметься Москві. Це також кастрація „невтральних" держав, бо вони своїм „невтралітетом" даватимуть постійну нагоду для вмішування Москви в їхні справи. Це теж опанування цих держав совєтськими розвідковими апаратами, які вільно могтимуть діяти під ширмою різних „місій" для поглиблення „дружби", чи теж нав'язання „культурних зв'язків", коли найменший прояв західньої діяльности рахуватиметься за порушення „невтралітету". Таким чином, намагання до „невтралізації" згаданих держав в Европі годі інакше розуміти, як дальший совєтський наступ на вільний світ, як намагання до пересунення „залізної завіси" дальше на Захід, як зусилля викинути головного суперника СССР — ЗДА з Центральної Европи, а головно з Німеччини. Мировий договір з Австрією, який так оптимістично прийняли в Австрії, а теж в усьому світі, це тільки перша ланка в ланцюзі совєтських засобів, що ведуть до тієї мети. Цим засобом СССР примусив західніх альянтів до залишення Австрії, перериваючи їм, за одним замахом, комунікацію Західньої Німеччини з Італією та відкриваючи собі шлях до наступу на Італію через Бреннерський просмик, якого тепер мілітарно ніхто обороняти не буде. Ледве чи австрійські „збройні сили" можна буде вважати в майбутньому придатними для цієї мети.

Дехто гадає, що це внутрішні труднощі в СССР примушують Москву шукати шляхів до передишки, до тимчасового замирення з Заходом, до тимчасової „мирної коекзистенції" з вільним світом. Не бажаючи оцінювати в цьому місці цих труднощів, хочемо вказати, що чим більші внутрішні труднощі матиме СССР, тим більше він старатиметься діставати переконливі успіхи на зовнішньому форумі. Щобільше, ми схиляємось до думки, що непоборні внутрішні труднощі в СССР скоріше привели б до різних драстичних заходів у роді „великих" і „малих" воєн, як до „замирювання" з капіталістичним світом, щоб від нього отримати „допомогу". Запальних місць для вибуху таких воєн у світі багато і їх зайво навіть перелічувати. Не слід ніколи забувати про факт, що природа кремлівських володарів така, що вони добровільно своєї влади над народами не зречуться і завжди шукатимуть кожного виходу з трудної ситуації. У доборі своїх засобів для такого виходу вони ніколи не мали й не матимуть ніяких моральних стримів, чим вони засадничо відрізняються від політиків Заходу.

Далі, треба рахуватися з фактом, про який, мабуть, докладно знають в Кремлі, що справжня „мирна коекзистенція" комуністичного й вільного світу призвела б до послаблення, а не до посилення влади Кремлю над народами. На жаль, неможливо, щоб така „мирна коекзистенція" могла існувати поруч магазинів атомови і водневих бомб. Кожний громадянин ЗДА й СССР знає, що запас цих бомб в його країні росте, що з дня на день випродуковуються нові засоби міжконтинентальної війни, що всякі атомові й інші лябораторії працюють на три зміни, день і ніч. Підставою для справжньої „мирної коекзистенції" могло б бути тільки загальне роззброєння і, щонайважливіше, успішний міжнародний контроль такого роззброєння. Коли цього немає і, здається, бути не може, говорити про „мирну коекзистенцію" хіба зайво. В такому разі, „мирна коекзистенція" — це тільки пасивне очікування часу, в якому ССCP розбудує свій потенціял знищення (атомові і водневі бомби, авіяція, керовані міжконтинентальні стрільна) до тієї міри, що своїм першим ударом зможе собі запевнити 60% перемоги. Але, коли такий час прийде (а він не за горами), то тоді Захід не матиме ніякої відповіді! Тоді рішатимуть години, а може навіть хвилини, хто з противників завдасть перший удар. Рішатиме також факт, що СССР могтиме говорити тоді зі своїми противниками з позиції сили, а ці позиції поважно причинятимуться для того, що цілі народи, в усьому світі, переходитимуть в „невтральний" табір, щоб себе рятувати від атомово-водневої апокаліпси. Очевидно, і в тому випадку „невтралізація" це тільки шлях до повного підкорення цих народів Москвою.

До певної міри, з позиції сили говоритиме СССР уже під час найближчих своїх розмов з керівниками вільного світу. Авіяційний потенціял СССР значно збільшився, так, коли річ іде про наступальну авіяцію (міжконтинентальні літаки на далеку віддаль), як теж і оборонну (бази швидких винищувачів). Стурбовані керівники американської авіяції заявляли недавно, що СССР дігнав, а то й перегнав американську авіяцію. Ми не знаємо, скільки в цих різних і часто суперечних повідомленнях правди, але ми знаємо, що совєтський потенціял знищення росте безперервно і цього не може не враховувати вільний світ, коли бажає зберегти себе від знищення. Це знищення може прийти двома шляхами: шляхом атомово-водневого знищення, але й також шляхом капітуляції перед Москвою, навіть коли цей перший етап капітуляції ми називатимемо, по-совєтськи, „невтралізацією". У другому випадку, щоправда, пам'ятники західньої цивілізації збережуться від атомового знищення, але в тіні їх не буде більше „чотирьох свобід", які є основою цієї цивілізації.

(Продовження буде)

ЯК ГОДУЮТЬ РОБІТНИКІВ МТС

Члени комісії робітничого контролю при Славгородській МТС Синельниківського району на Дніпропетровщині, М. Бірюков і В. Дєєв, прислали до редакції „Радянської України" такого листа: „Довгий час при нашій МТС не було громадської їдальні. Нарешті її відкрили. Але що це за їдальня! Ціни там вищі, ніж в інших, готують страви несмачно, меню одноманітне. Якщо прийдеш пообідати о 2-й год., то, крім чаю, нічого не їстимеш. Недавно адміністрація їдальні зробила спробу почастувати відвідувачів тухлим солоним м'ясом. Добре, що викликали лікаря, і той забракував всю партію тухлятини — 120 кілограмів. Якість виготовлених страв ніхто з місцевих медичних працівників не контролює..." Це в Славгородській МТС. А ось що пишуть до редакції цієї ж газети учні Бердичівської школи механізації сільського господарства: „Понад 300 учнів нашої школи харчуються в їдальні. Порядки в цій їдальні погані. Меню, як правило, одноманітне. Елементарних вимог санітарії тут не додержують. М'ясо доставляють у відкритій, забрудненій автомашині; кухарі працюють на кухні без ковпаків; разом із завідуючим коморою продукти видає конюх, при чому він навіть не вважає за потрібне помити руки і скинути халат, у якому працював на стайні".

НА БУДОВІ КАХІВСЬКОГО ГІДРОВУЗЛА

31 квітня, як повідомляє „Правда", „змагаючись за введення в дію Каховського гідровузла", дніпробудівці затопили водою котлован, де споруджено водозливну греблю і будівлю гідроелектрівні. Цього дня о 5 год. вечора води Дніпра через прохід у перемичці ринули до масивних залізобетонових споруд і заплескали об металеві затвори, опущені між бичками греблі. Декілька прогонів у правобережній частині були залишені відкритими. Тут вода, переваливши через гребінку, почала заповнювати спідній б'єф. Тепер будівники почали перекривати земляною загатою річище Дніпра. Цю роботу заплянувано закінчити наприкінці червня.

О. Вишнівський

ПРИТОМНІСТЬ ДУХА

(Спомин, присвячений сл. пам'яті Президента УНР Андрія Лівицького)

(2)

Зголити вуса й бороду А. М. категорично відмовився, але погодився скинути окуляри й передягнутися. У додаток Микола нашвидку пофарбував йому, за браком чого іншого, фіксатуаром вуса й бороду начорно. Коли збиралися виходити, А. М. раптом пригадав собі, що в помешканні тітки залишилися деякі його речі.

— Не рушу з місця, поки не дістану своїх речей! — несподівано заявив він.

Брати почали намовляти А. М. не гаяти часу. У цей момент до кімнати влетіла засапана тітка Леоніла.

— У мене в хаті вже були большевики, все перевернули догори ногами, шукаючи тебе. Кожної хвилини можуть бути тут. Отже, тікай якнайшвидше!, — одним [illegible]зала вона, звертаючись до А. М.

Але й це не допомогло. Нарешті, після того, як речі було принесено, А. М., Федір і Микола, всі в мисливському одязі, з рушницями за плечима й наганами в кишенях, у супроводі гончих псів, вирушили бічними завулками міста в напрямку на хутір Голосіївка. Ще не так давно у цьому хуторі було повно праці й радости, але після того, як через нього перейшла „революційна хвиля", все раптом завмерло. Ніхто там уже не мешкав і не працював. Хутір був недалеко від міста, але на відлюдді, і через те рішено зачекати там на зорганізовану охорону і коні для дальшої мандрівки до Золотоноші.

По дорозі, ще в місті, зустрінули невідомого селянина, який, побачивши А. М., зупинився, зняв шапку й привітався:

— Здорові були, пане комісаре! Куди це ви простуєте?

— Та хочеться трохи розважитись на полюванні, — усміхнувся, відповідаючи, А. М.

— На вдалася маскарада! — подумав Микола, коли рушили далі.

Його думки передалися мабуть А. М., бо він раптом зупинився й, обернувшись до Миколи, засміявся:

— Як же це ти мене пофарбував, коли перший зустрічний дядько зараз же впізнав!

До хутора дійшли без перешкод. Щоб не нудитися очікуванням на охорону й коні, А. М. запропонував піти на полювання. Пустили гончих. Пси хутко винюхали зайця і почали його гонити. Заяць вискочив якраз на А. М., який його й забив. Встигли ще пополуднувати ним, коли прибули коні й охорона. Усі разом щасливо доїхали до Золотоноші, після чого Федір разом з охороною повернули назад до Переяслава, а А. М. з Миколою залишилися в Золотоноші, в хаті рідного брата Олексія.

А. М. в будинку, що його оточили большевики. Віч-на-віч з большевицьким командиром. „Стой, вихада нєт!" Бути чи не бути? З неволі до волі.

У Золотоноші в той час большевицького війська ще не було. Вся влада, як і в Переяславі, була в руках самоуправи, що її очолював голова Повітової Земської Управи Каздобін, якого підозрівали в прихильності до большевиків.

Одного дня А. М. з Миколою пішли до Повітової Земської Управи. По дорозі зайшли до аптеки й купили пляшку ліків. Прийшовши до Земства, піднялися на другий поверх і зайшли до кабінету голови Земської Управи. Ледве встигли привітатися, як до кабінету ввійшов один із урядовців Земства й схвильованим голосом сказав:

— Большевики оточили будинок!

Всі присутні в кабінеті підійшли до вікна. Через вікно було видно на майдані, перед Земством, спішених кінночиків - червоноармійців, які почали співати „Взвейтесь соколи орлами".

Микола відчув, як його серце шалено забилося, а на чолі виступив холодний піт.

— „Невже ж нас уже ніщо не врятує?" — блискавицею врізалася розпачлива думка.

Мимохідь погляд двадцятилітнього юнака зупинився на А. М., ніби сподіваючись відповіді на болюче питання. Обличчя А. М. було спокійне й навіть злегка усміхнене. По ньому не можна було пізнати, що саме переживав він у цей момент, опинившись в оточенні своїх смертельних ворогів. Відійшовши від вікна, А. М. напівжартівливо звернувся до Каздобіна:

— Ці ваші несподівані „гості" з їх співом перешкодили нам навіть поговорити. Ну, що ж, приймайте „гостей", а ми заглянемо до вас іншим разом.

Спокій А. М. подіяв на Миколу як цілющий бальзам, викликавши надію на рятунок. Попрощавшись з головою, вийшли з кабінету і спустилися на першу площадку сходів. Згадавши про ліки, А. М. зупинився й подивився на юнака.

— Де пляшка з ліками? — запитав він.

— Забув у кабінеті, — розгублено признався Микола.

А. М. скривився:

— Вернись і забери! Я тут почекаю на тебе.

— „І як йому в голові якісь там ліки, коли ми потрапили в матню, з якої невідомо чи вирвемося!" — знеохочено подумав Микола, але мовчки повернувся нагору й ліки таки забрав.

Рушили далі вниз. Сходи виходили на коридор. Наліво від сходів були вихідні двері, направо кімнати, де урядували службовці Земської Управи. Побачили, що в коридорі, перед вихідними дверима, стоять на варті двоє озброєних „до зубів" червоноармійців. Глянувши скоса на вартових, А. М., не зупиняючись, повернув у протилежний бік — направо, — а Микола за ним.

— „Як же це ми тепер вийдемо звідсіля?" — знову затривожився Микола.

Олександра Чернова

СУЗАННА В. АНТОНІ

Її особисте життя і її доба

Під такою назвою вийшла минулого року монографія про одну із піонерок американського жіночого руху Сузанну Антоні. Це солідна праця авторства відомої письменниці Катерини Антоні. Отже, героїня книжки та її автор мають одно прізвище. Споріднення авторка не встановила, але вона думає, що обидві походять із галузей одного роду, поділеного в часи, з яких не збереглись записи. Письменниця гордиться спільністю роду не безпідставно. У спільність походження можна вірити, бо характер Сузанни й авторки її біографії виявляють риси духового споріднення — це ясність думки, реалістичний підхід в оцінці явищ і подій, велика працьовитість і солідність.

Авторка використала величезну літературу — книжки, журнали, брошури, як теж документи, рукописи і листування — з останніх ще не публікованих матеріялів. Крім солідного опрацювання матеріялів, книжка прекрасно скомпонована. Можна сказати, що авторка вповні виконала поставлене завдання, значить дала образ Сузанни Антоні, як людини і діячки на історичному тлі її доби. Життя С. А. припадає на роки — 1820-1906, а повноцінна громадська діяльність на другу половину 19-го століття і початки 20-го.

Сузанна Антоні, як і всі піонерки жіночого руху в Америці, вийшла із середовища квейкрів — точніше із їх революційного відламу Гекситів. Розкол на ортодоксів і поступовців стався ще в дитинстві Сузанни. — Він пройшов глибоко і поділив навіть родини. Більшість стала Гекситами і предки Сузанни рухливі та ініціятивні опинились в таборі поступовців. Це середовище легко сприймало думки активної боротьби проти всякого зла і в нім організувались рухи — протиалькогольний, боротьби із рабством, прийнялась думка про свободу релігійних переконань і нарешті там прихильно поставились до ідеї емансипації жінки. Протиалкогольні й антирабські організації були першими, в яких приймали участь жінки. Вони допускались, їх праця приймалась, але їх трактували ще як мовчазних виконавців. Жінка, яка промовляє на зборах, була немислима. Сузанна в тих організаціях глибоко відчула несправедливість до жінки і стала у відкриту опозицію проти трактування її як безгласного раба. Залишати в знак протесту збори і відбувати окремі жіночі збори було відважним чином в ті часи і жінки доконували його під проводом піонерок жіного руху. Коли в Лондоні на протиалькогольному з'їзді не прийнято американських делегаток, Єлисавета Стентон, якій пізніше було надано титул Матері американського жіночого руху, скликала першу жіночу конвенцію у Сенека Фолс 1848 року. Це була історична подія і початок руху. 1850 р. Сузанну завербовано до жіночої справи і від тоді до кінця життя вона працювала віддано для суфраджу. Досвід у мішаних організаціях щодо значення права голосу та обсервація катастрофальних наслідків безправ'я жінки у справах маєткових, визначили головні постуляти, за які треба боротись. Отже, перше — право голосу для жінки, друге — економічна незалежність. Сузанна твердо поставила жіночу емансипацію нарівні з вимогою емансипації рабів і ніколи не погодилась на розділення обох вимог, чого хотіли навіть крайні аболіціоністи. Останні думали, що перше мусить бути емансипація рабів, а для жінок час ще не назрів. З тим Сузанна не могла погодитись й утримала декого із тих, що захитались. Однак було досить таких жінок, які погоджувались із згаданим поглядом, находили вимоги Сузанни крайніми і на тому тлі дійшло до розколу серед жіноцтва. Цю річ болюче переживали діячки, особливо сама Сузанна. Але погодження не могло бути — розкол між групою Стентон і Люсі Мотт поглибився. Після бурхливої конвенції 1863 року Стентон і Сузанна заснували нову організацію — першу, яка мала займатись виключно справами жіночої рівноправности. Організація Люсі Мотт відсунула справу суфраджу на друге місце. Нельояльність до противної сторони набрала такої сили, що коли організація Люсі Мотт видала списки діячок жіночого руху, в них не було імени Стентон і Сузанни Антоні. Характер Сузанни виявився інакше: коли за її ідеєю і її зусиллям було видано історію жіночого руху авторства Е. Стентон, там знайшлося місце для противної організації.

Сузанна була переконана, що до розколу спричинились чоловіки і була певна, що якби не впливи оформлених вже тоді політичних партій, то розколу можна б було оминути. Від тоді встановила засаду понадпартійности жіночих організацій. Розкол американського жіноцтва тривав 20 років і до об'єднання спричинився багато В. Філіпс, який спричинився і до розколу.

Самим, відважним і рішучим потягненням Сузанни була інтерпретація 14-ої поправки до конституції. При визначенні осіб, управнених голосувати, мудрі законники звичайно не означили статі виборців — тож само собою розумілось, що то мали бути лише чоловіки. Ця неточність піддала Сузанні ідею зголоситись до виборів. Вона найшла урядників, які зареєстрували її і ще цілу групу жінок. Так сталось, що 1872 року Сузанна і ще 16 жінок подали свої голоси у місті Рачестері. За цей чин Сузанна була суджена одностороннім судом, перед яким стояла майже без підтримки моральної і матеріяльної. Суддя оминув голосування журі і видав засуд грошової кари (Сузанна її ніколи не заплатила). Помилка була визнана в Олбані, але Сузанні запропонували еміґрувати до Европи, як що їй не подобається в Америці.

Сузанні належала також ідея заснування міжнародної жіночої організації, що і здійснено під час її перебування в Англії. На 1888 р. вона запроєктувала міжнародний конґрес, який і відбувся в Америці.

Наступний конґрес 1899 р. відбувся в Лондоні, а останній, на якому була присутня Сузанна, в Берліні 1904 року. Там Сузанна була вибрана почесним головою інтернаціональної жіночої організації.

З почину Сузанни написано і видано чотири томи історії жіночого руху в Америці, сама вона подбала також про видання історії свого життя, що її написала журналістка Гарпер. Була Сузанна і видавцем першого часопису, який стояв на позиціях суфраджу, під назвою „Революція" і з моттом, яке виявляло настановлення Сузанни — „Засади, а не політика, справедливість, а не ласка". Часопис виходив тільки два роки і лишив великі борги, які Сузанна виплачувала роками. Але ця перша спроба була потрібна і корисна — „Революція" проторувала шлях для часопису „Вуменс Журнал", що його по розколі почала видавати організація Люсі Мотт.

Будучи пацифісткою, як і всі квейкри, Сузанна вірила в можливість розв'язання міжнародних конфліктів мирним шляхом на форумі міжнародного трибуналу — отже передбачувала організацію Об'єднаних Націй. На такий хід подій мала впливати жінка і тому право голосу для неї є кардинальним питанням. В своїх домаганнях до Конґресу жінки тієї доби були невтомні. Рік за роком систематично й уперто вони домагались свого права. В те право Сузанна свято вірила, що воно дано Богом жінці і чоловікові. В своїй праці для здійснення поставленої мети Сузанна була рішуча і стійка, не піддавалась жадним впливам, які змагали до послаблення жіночого руху. Вона не мала романтичних нахилів. Життя її проходило без краси — ні поезії, ні музики, а як роман — то їй було важливо, чи в книжці є які етичні або філософські думки, корисні для діла. Реально думаюча, діловита вона не захоплювалась побічним, скороминаючим, як то часом робила її життєва співробітниця і товариш праці Е. Стентон, письменниця із розвиненою уявою. Сузанна пильнувала, щоб її талановита і надрядна за освітою і розвитком товаришка трималася справи і не піддавалась впливам. У своїй приязні Сузанна була вірна і не знала ні відступу, ні зради. Коли її приятелька робила щось невідповідне і незгідне із поглядами самої Сузанни, вона на зовні не визнала того і все стояла по стороні приятеля.

В своїй праці Сузанні доводилось завжди мати діло із чоловіками, бо ж від них все залежало і вона вміла з ними говорити, знала їх психологію. Вона казала: — Моя слава залежить від впливу на жінок, а успіх в праці від впливу на чоловіків. Вплив на жінок виявлявся практично в умінні находити послідовниць. Вона їх не здобувала обіцянками успіху і слави, а казала їм відкрито — знайте, що на нас скинуть всі несправедливості, але вірте, що час все вирівняє. Виливайте на мене всі гіркі почування, але для інших майте тільки рожі. Було багато гіркого в її житті особистім й особливо в громадськім і вона приймала своїчно удари долі, невдачі і поразки в праці, бо розуміла, що її доля є типова доля піонерки. Належала до скромних героїнь, без патосу, до тих, про яких писала велика Зігфрід Ундсет — „Вони приймали найтяжчу для жінки муку — бути висміяними, прийнятими як блазні".

Сузанна Антоні пройшла через ту муку у повній мірі, але Бог дав їй довге життя: — вона вже бачила плоди своєї праці і хоч сама відійшла, не діставши того, за що боролась все життя, — виборчого права голосу, але вона знала, що справа виграна. І вона діждалась признання. Крім того їй припало щастя бачити об'єднання жіноцтва, бачити, що рана розламу, який тривав двадцять років, нарешті вигоїлась.

Тепер Сузанна Антоні причислюється до групи найбільших реформаторів в Америці і в конституції її встановлена честь поправкою названою її іменем. Її погруддя стоїть в американському пантеоні слави, а в Рачестері, де вперше всупереч всьому голосувала американська жінка, зберігається пам'ятний дім Сузанни В. Антоні.

Проф. д-р Євген Вертипорох, голова Канадійського НТШ

НОВА СТРУКТУРА НТШ

Доповідь виголошена на II. Науковій Сесії Кан. НТШ в Монтреалі 24 квітня 1955 р.

(3)

Відповідно до краєвих обставин і правних вимог Відділи НТШ мусіли правно оформитись. Найгостріші вимоги до товариств є в Америці (ЗДА) так що Американський Відділ дістав чартер американської влади 4 березня 1948 р. з назвою Наукове Товариство ім. Шевченка, Incorporated. Другий Відділ, що дістав потвердження від французької влади — це НТШ — Сарсель (Франція), давніше Европейський Відділ НТШ, канадійське і австралійське НТШ ще не оформлені, тому що вимоги до товариств в англійських домініях є найбільш ліберальні. Однак і тут пороблено заходи для одержання чартерів.

Як бачимо, найважнішою справою для НТШ під цю пору було переорганізування давньої Централі (Головного Виділу) Товариства на Головну Раду Наукових Товариств НТШ (World Council of Shevchenko Scientific Sacieties), яка б відповідала законним вимогам усіх країв. Після довгих дискусій між поодинокими Відділами НТШ устійнено статут Головної Ради, що відповідає Статутові Матірного Товариства НТШ зі Львова.

В грудні 1954 р. відбулись Кореспонденційні Загальні Збори цілого НТШ, що прийняли переорганізацію НТШ на поодинокі автономні краєві НТШ з їх надбудівною Головною Радою Наукових Товариств НТШ і ухвалили устійнений новий Статут НТШ. Голову і Генерального Секретаря Головної Ради Наукових Товариств НТШ вибирають делегати. Склад делегатів такий: а) Виборні делегати: 2-ох від ЗДА, 1 від Канади і 1 від Европи. б) Делегати з уряду: Голови краєвих Товариств НТШ з Америки, Канади, Европи і Австралії, а також директори Секцій: Історично-філософічної, Філологічної і Математ.-Природописно-Лікарської. Разом 11 делеґатів. Вибори відбуваються кореспонденційним способом.

Відділи НТШ в окремих країнах стають автономними Товариствами з такою самою назвою: Наукове Товариство ім. Шевченка, Ню Йорк — ЗДА, Торонто — Канада, Сарсель — Франція, Сидней — Австралія.

В тексті уживається теж Американське, Канадійське, Австралійське НТШ, Европа має застереження до назви Европейське НТШ, тому що Франція — це не Европа. Окремі Товариства мають майже ідентичні статути, основані на первісним львівським статуті, з деякими змінами, що відповідають правним вимогам даної країни.

Усі Товариства вибирають Управу з каденцією на два роки. Відповідно до скількости членства даної країни і його розселення, є зорганізовані Управи Товариств. Головою мусить бути дійсний член НТШ, а членів Управи вибирається — по змозі — з-поміж дійсних членів НТШ. Діяльність краєвих НТШ є зв'язана з можливостями, які дає дана країна.

Канадійське НТШ перше започаткувало (поза Европою після 1948 р.) Наукові Конференції, що відбуваються восени кожного року. Перша відбулась 3 вересня 1950 р., а в цьому році в жовтні відбудеться VI Наукова Конференція.

Американське НТШ відбуло свою I Наукову Конференцію спільно з Американською УВАН на Різдво 1953 р. Европейське НТШ відбуло I Наукову Конференцію 1952 р.

Крім Наукових Конференцій відбуваються обов'язково в березні кожного року Шевченківські Сесії, що є присвячені Патронові Товариства. Крім цього улаштовується різні Наукові Сесії, нпр. кан. НТШ відбуло 23 і 24 квітня 1955 II Наукову Сесію в Монтреалі, 4 червня Славістичну Сесію в Торонті.

Важною ділянкою праці Товариств НТШ є їх видавнича діяльність.

Найпростіше ця справа представляється в Американському НТШ тому, що воно має змогу дістати відповідні фонди від різних установ, як пр. Фундація Форда тощо, а також УКК підпомагає НТШ. З цих фондів могло НТШ в Ню Йорку закупити дім при 302-304 W. 13th St., покриваючи тими грішми частину коштів купна.

Канад. НТШ є здане лише на пожертви, які є невеликі, а жадні товариства чи фундації його не піддержують. Товариство належить до КУК і платить річну вкладку $25.00. Нормальні прибутки Товариства в Канаді — це членські вкладки звичайних членів в висоті $6.00 річно, з чого 50% дістає Централя. Все ж таки крім трьох циклостелевих бюлетенів, вдалось видати друком Бюлетень 1(4) з доповідями IV Наукової Конференції НТШ в Торонті. Це було можливе лише завдяки прихильному ставленню і піддержці Видавничої Спілки „Гомону України" в Торонті.

В приготованні до друку є збірник Комісії Канадознавства і матеріяли з Сесій і Конференцій — видання цього спиняє брак фондів. Доповіді з Сесії, присвяченої пам'яті Митрополита Андрея, появляться в „Логос". НТШ в Европі видає досить багато, опираючись на жертвенності товариств чи одиниць, що посвячують більші суми на видання наукових праць.

В Канаді ще дуже далеко до такого підходу до справи видавництв свойого краєвого НТШ.

Єдність цілого НТШ збережена 1) через Спільність Секцій, що лишаються одні для усіх краєвих НТШ. Осередок і дирекція Історично-філософічної Секції є в Европі, Філологічної і Природничо-Математично-Лікарської є в Ню Йорку. В окремих країнах є заступники директорів Секцій, о скільки є більша скількість членів даної Секції. 2) Через спільність членства. Кандидата на дійсного члена пропонує один з членів даної Секції, подаючи його життєпис, список праць і характеристику праць. Дирекція Секції запитує Управу краєвого Товариства про опінію кандидата як людини, а після одержання позитивної відповіді розсилає життєпис і характеристику праць кандидата до всіх членів даної Секції під голосування кореспонденційним способом. Коли кандидат одержить приписану більшість голосів, вкінці мусить його затвердити Голвна Рада Товариств НТШ і після того стає кандидат дійсним членом на ціле життя. Він не платить вкладок, але своєю науковою працею підтримує НТШ.

Звичайних членів приймає Управа Крайового Товариства, пропонуючи їх як гідних кандидатів до затвердження Головній Раді Товариств НТШ.

Це саме стосується членів прихильників. Ці останні категорії платять членські внески, ухвалені Загальними Зборами. Самозрозуміле, що всі категорії членів повинні дбати про матеріяльні фонди для свойого Товариства. 3) Спільність видань Товариства. Секції видають записки і скорочені статті в т. зв. „Просідінґс" чужими мовами (англ., франц. і німецькою).

Як бачимо з того короткого начерку, НТШ приміниловь зовсім до нових обставин, в яких опинились його члени, і налаґнує працю, щоб плекати українську науку в усіх ділянках знання, беручи спеціяльно до уваги ті дисципліни, що не можуть вільно розвиватись на рідних землях під гнетом окупанта. Товариство має зберігати цінності української духовної, і матеріяльної культури, а вкінці репрезентувати українську науку перед чужинецьким світом.

Так виглядає історичний розвиток НТШ, його праця та перспективи на майбутнє.

(Кінець).

Йосип Гірняк

ВАЛЕНТИНА ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ І ЇЇ ШКОЛА

Не тільки батьки і родичі учнів „Балетної Школи" П. Валентини Переяславець, але й багато поклонників танкового мистецтва і мистців-професіоналів з великим зацікавленням і нетерплячкою чекають кожнорічного „концерту-попису" цієї цінної інституції. Дня 4-го червня ц. р. в залі Фешен Інституту при 24-ій вул. відбувся такий концерт, як свого роду огляд п'ятирічного існування цієї Школи — тут у Ню Йорку. Після концерту глядачі дякували п. Переяславець за її невтомну працю — оплесками і цвітами, а вона тим же дякувала своєму довголітньому помічникові: Ю. Гарасимові.

Педагогічну діяльність п. Переяславець трудно оцінити, чи навіть переціннити... Сучасникам не дано піднятись до висот ідеальної об'єктивности, а ще трудніше оцінюючи, не користуватись суб'єктивними критеріями, часто характеристичними нефаховістю і дилетантизмом.

Для нас — українців балет (виключаючи етнографічний танок) мистецтво нове, в кожному випадку, ще неопановане. Воно, так би мовити, в стані становлення. Коли в історії театру, музики, вокалу і всіх інших мистецтв, ми маємо свої сторінки, то наш балет ще такої не вписав. І годі тут дивуватись: бо ж тільки донедавна наш театр мав змогу культивувати лише „народній танок", бо ж тільки недавно в столичних містах України заіснували театри „опери і балету", які можна рахувати українськими театрами. В цьому, як видно, причина, чому на світових сценах між нашими співаками, акторами, малярами, режисерами трудно знайти наших танцюристів і балетмайстрів. Однак, хто бачив балети „Марусю Богуславку" чи „Лілею", або деякі окремі танки українських балетних груп, той мусить признати, що це мистецтво в українському театрі починає набирати таких форм, які вже не можуть довго залишатись поза увагою світової опінії. Там ми вже бачимо український етнографічний танок поставленим на клясичну „пуанту", яка є основою культури хореографії. З цієї „пуанти" заблистів оновлений чар українського танку.

П. Переяславець, вихованка найкращої школи російського балету, принесла своє мистецтво і талант в український театр і зайняла там одно із найпочесніших місць. Ми мали змогу насолоджуватись її майстерністю в Харківському оперному театрі й у Львівському, в часах макабричних обставин другої світової війни. Ні енкаведівське, ні гестапівське пекло, ні бомби, ні ввесь терор не пригасили світла рефлекторів українського театру, де Терпсихора-Переяславець своїми танками манила у світ чару і краси. Однак, еміґраційні обставини примусили її передчасно зняти балетну „пачку" і Валентина Переяславець посвятилась педагогіці.

Ще в Німеччині, в Інгольштадті, серед таборових злиднів і постійної репатріяційної небезпеки, п. Переяславець зуміла зібрати біля себе групу батьків, що не побоялись віддати їй своїх дітей для експериментальних шукань в царині хореографії. Її педагогічні здатності дуже скоро дали надзвичайно ефектовні наслідки. Дитяча простота і безпосередність, вбрана у рямки клясичного танку дала справжню мистецьку приманливість, яка дорослим дається тільки завдяки великим і напруженим зусиллям.

На п'ятирічній ювілейній виставі 4-го червня глядачі бачили групу учнів, які безперервно вже п'ять років тренують своє тіло і вивчають клясичні, характеристичні і національні танки. Ця група може послужити яскравим прикладом того, яке значення має т. зв. „клясичний балет" на рух тіла дитини, і навіть на її естетику поведінки. Неважно, чи всі учні п. Переяславець посвятяться мистецтву танку, але дуже важно, що вони у своїх ранніх роках — пізнали саме смак краси і гармонії мистецтва, і за це їй належиться велике признання і подяка.

Ювілейний „концерт - попис" викликав у мене рефлексії про загально виховну вартість і вагу діяльности п. Переяславець, і тому не маю можливости в короткій замітці проаналізувати всю програму концерту. Вона вимагає окремої статті. Проте, не можу тут не відмітити дуже цінного нахилу п. Переяславець до впертих і глибоких шукань у царині українського „народного танку". Треба признати, що до цього п. Переяславець підійшла одиноко вірним шляхом через опанування клясичного і модерного европейського танку. Вона чітко це підкреслила, складаючи програму „концерту-попису". У трьох відділах ми мали можливість побачити: 1-ше на творах М. Лисенка — чисту клясику, 2-ге модерну сюжетну тему і 3-є оригінальний український танок під мотиви народної пісні, яка своїм змістом, ритмом і темпом надавала зовсім новий і оригінальний характер танку. Ми мали змогу на цьому пописі переконатись, що народний мотив, це не є сума різних, навіть дуже складних „па", але це є засоби, якими можна продемонструвати душу і серце народу... Так, використовуючи ці засоби і ці елементи, п. Переяславець продовжує дальшу модернізацію й еволюцію „народного мистецтва".

Валентина Переяславець здобула поважну позицію серед педагогів американського хореографічного світу, і там вже неодноразово відповідно оцінювано її уміння і майстерність. Проте, основна і наполеглива її праця, якій вона віддає свої сили і здоров'я, присвячена українським дітям і українському мистецтву. Справді, подивляти треба її енергію і завзяття... Ню Йорк, Нюарк, Филаделфія — це міста, де існують школи п. Переяславець, в яких українські діти опановують основи естетики і краси. Вже за це одне — українська еміґраційна громада їй глибоко вдячна!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Загальні Збори Т-ва Українських Інженерів в Америці, Відділ Клівленд.

Звичайні Загальні Збори заснованого перед роком Відділу відбулися 20 травня ц. р. При сутніх 14 інженерів вислухали звіту уступаючої Управи, яка мала тяжкий обов'язок боротися з першими організаційними труднощами. Нову Управу вибрано в складі: Голова — інж. Михайло Хронов'ят, Заст. Голови — Інж. Михайло Курах, Секретар — Інж. Роман Трешньовський, Скарбник — Інж. Ярослав Кузьмин. Нова Управа взяла собі за найближчу ціль в найкоротшому часі приєднати для Т-ва ще незорганізованих інженерів Клівленду та Стейту Огайо і затіснити товариське співжиття між членами Відділу. На осінній та зимовий сезон заплановано цикл рефератів на фахові та популярні теми та безплатні курси рисівників. Збори рішили звернутися з закликом до всіх інженерів українців Стейту Огайо вступати в члени Товариства. Управа просить висилати зголошення та звертатися за інформаціями на адресу секретаря Відділу 4510 Wood Ave., Cleveland 29, Ohio.

Р. Т.

Шикаґо, Ілл.

Жінки при праці.

На заклик СФУЖО, містоголова Централі СУА п. А. Хариш дала почин до створення Громад. Комітету для вшанування тисячеліття хрещення княгині Ольги.

До Комітету увійшли такі жіночі Організації: жіночі Відділи: Т-во Княгині Ольги, ООЧСУ, АВН, УЗХ, 7 і 3 Відділ Української Гетьманської Організації, СУМА, Пласт, 125 Відд. УНС, Допомогове Т-во, 12, 36, 56, 22 Відділи СУА в Шикаґо.

Від першого дня Комітет приступив до праці. На голову вибрано п. А. Хариш і розподілено працю.

Свято відбудеться дня 23-го жовтня в авдиторії нової школи о. Миколая. Запевнена різноманітна і цікава програма, щоб відзначити цю надзвичайну подію в житті українського народу.

Д. Б.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ

(За час від 9 березня до 27 квітня 1905 р.).

СПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

Дискусія над організацією українського жіноцтва, у формі надісланих до редакції статтей, мала на цілі зробити пробу заснування окремої жіночої організації на лад У. Н. Союзу. Після кількох статтей дописувачка з Скрентону Розалія П. поставила питання руба: „Яка задача і яка ціль такої організації і взагалі чи варто робити багато шуму й крику, зужити багато енерґії й труду на те, щоб увесь захід показався даремним, а то й шкідливим?". Іменем Головного Народного Комітету о. П. Тимкевич заявляє, що ніхто туди не звертався в цій справі, одначе Комітет не відпекується порад для організації жіноцтва, якщо хтось цього забажає.

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧЕ ВІЧЕ В НЮ ЙОРКУ

відбулося в Порґрес Касіно 11 березня 1905 р., скликане комітетом, іменем якого промовляв при відкритті Петро Ярема. Предсідником обрано Корпана, який сказав кілька слів, обіймаючи провід. Головну промову виголосив Теодор Гуцаль, який доказував, що українцям треба наперед об'єднатися, заки приступлять до організації робітництва. Поляк Франціщек Пшестшельскі, промовляючи по українськи, ствердив, що українці взагалі замало цікавляться організацією і вказував, як поляки приєднали тисячі членів до своїх братньо-допомогових товариств. Всеж таки радив українцям вписатися до Робітничої Спілки і складати по 15 ц. місячно на Народний Дім та створити запомоговий фонд для українців. Павло Затик, автор допису про це віче, каже, що невдачу з вічем, в якому взяло участь 200 осіб, треба приписати комітетові, який не мав ніякої програми.

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗУ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1905 Р.

виявляє у прибутках $4,058.20, з переносу з місяця лютого $17.746.17 — разом $21,804.37. У витратах: $5,774.40 і в позичках $1,363.90 так, що готівки в касі залишилося $17,400.07. Нових членів прибуло в березні 152.

СТАТИСТИКА З ІМІҐРАЦІЇ ДО ЗДА

У місяці лютім 1905 р. прибуло до ЗДА 67,117 іміґрантів, тобто на 33,150 більше ніж того самого місяця попереднього року. В березні 1905 прибуло 97,000 осіб, отже на 47,877 осіб більше ніж в березні 1904 р.

ПРОФ. ЯР. РУДНИЦЬКИЙ ВІДВІДУЄ НАУКОВІ УСТАНОВИ В ЕВРОПІ

Вертаючись із Міжнародного Конґресу Ономастики з Еспанії, проф. Яр. Рудницький відвідав низку наукових установ у Швайцарії, Німеччині, Бельгії та Франції. Окреме прийняття для проф. Яр. Рудницького влаштували в Люввені (Бельгія) дві наукові установи: Міжнародний Центр Загальної Діялектології з проф. С. Попом на чолі та Міжнародний Комітет Ономастики з проф. Ван де Ваєром у проводі. Проф. Рудницький є членом обидвох установ і з нагоди свого побуту в Люввені у Центрі проф. Попа свою доповідь „До методології діялектологічні праці на терені Нового Світу" зарекордували на звукову ленту. В Парижі проф. Рудницького приймали: директор Славістичного Інституту проф. А. Мазон та проф. Вайян, а в Міжнародній Вільній Академії Наук проф. Ляйті, генеральний секретар Академії.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належітість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація „Свободи".

Спорт

ІТАЛІЙЦІ — „УАСТ" — РАЧЕСТЕР 2:2 (2:2).

Склад: С. Ольшанський, Д. Мельник, М. Янчак, Е. Кулик, Л. Стасюк, Е. Дацишак, М. Баб'юк, М. Когут, М. Шевчишин, Д. Завадівський, В. Грибавскас, А. Хомич. Після чотиритижневої перерви УАСТ Рачестер розіграло дня 12 червня мистецькі змагання з італійцями, ремісуючи 2:2. Ремісовий вислід з італійцями не можна зачислити до успіху. УАСТ виступило в дещо послабленому складі без В. Камада і М. Побивайла, але ще і без цих 2-х змагунів можна було здобути 2 цінні точки, коли б змагуни поставилися дещо серйозніше до змагань і не легковажили слабшого противника. УАСТ заграло ці змагання слабше як звичайно. Нападові не везло, відчувався таки брак Камада, а ще до цього наших напасників переслідував стріловий пех — два стріли відбиваються від стовпа, а один від поперечки. Противник розпочинає гру і вже в першій хвилині через неувагу нашого лівого оборонця здобуває провадження. Але УАСТ цим не зневірюється, перебирає гру і починає більш енергійно виступати на ворота противника, одначе довший час без успіху. Щойно в 24-ій хв. Завадівський з центри Дацишака гострим стрілом вирівнює, а в 28-ій хв. Грибавскас з центра того ж самого змагуна здобуває провадження. В 39-ій хв. італійцям вдається вирівняти (воротар повинен був цей стріл оборонити) і не зважаючи на обосторонні намаганнвя здобути провадження, цей вислід залишається незмінним до кінця гри.

В другій півгрі за фавль на Завадівському, суддя диктує карний коп. Шевчишин стріляє, одначе воротар відбиває його. При кінці гри наш воротар також писується, боронячи бравурно 2 гострі стріли противника і задержуючи цим нерішений вислід.

Перед УАСТ Рочестер ще двоє важких змагань за мистецтво а саме: дня 26-го червня грають у Боффало проти німців „Боффало Век", а 17-го липня грають в себе вдома проти того ж самого противника.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Чорноморська Січ Відд. 14, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в середу, 22-го червня, о год. 8-ій веч., в Січовім домі під ч. 508 — 18 Евеню. Всіх просимо прийти і відібрати чеки-дивіденди. — М. П. Отрок, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. — Піврічні збори Б-ва св. Петра і Павла Відд. 81 відбудуться в неділю, 26-го червня, о год. 2-ій попол., в церковній залі де звичайно. Проситься всіх членів прийти на ці збори і вирівняти свою залеглість, щоб не наражуватись на суспенду. Також буде роздача дивіденд УНС. Проситься всіх прийти. — Управа.

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ВСЯЧИНА

ОСВІТА АНГЛІЙСЬКОГО ПРИНЦА ЧАРЛЗА

Англійський принц Чарлз має шість років, і покищо його навчає панна Кетерін Піблес таки в Букінгемському палаці. Малий принц заздрісно дивиться на своїх ровесників, які свобідно бавляться в Парку св. Джеймса, бо йому не вільно з ними гратися. Про його дальшу освіту рішадиме не батько й мати, тільки англійський кабінет міністрів. Коли б про освіту свого сина міг рішати його батько, то він віддав би його до публічної школи, до якої він сам ходив, де міг би пізнати дійсне життя. Коли теперішній князь Единбурґу Філіпп перший раз прибув до американської школи в Парижі, учителька питала про його прізвище. Він відповів коротко: — Філіпп. Коли учителька питала за дальшим прізвищем, збентежений хлопець відповів, що „тільки Філіпп". Пізніше він собі ще пригадав, що він „Філіпп грецький", бо він був в числі тих, що могли бути наслідниками грецького престола. Пізніше його шкільні товариші прозивали його „тільки Філіппом". Освіта й виховання англійських монархів не дуже легкі. Джордж III давав такі поради виховникам свого сина: — Виховайте його на англійського джентелмена, і бийте різкою, як буде треба". Тепер немає тих звичаїв з 18 віку, але королівські діти не мають тієї волі, якою втішаються їхні ровесники з-поза королівського палацу.

ДЕВ'ЯТИСТОПОВА АКУЛА В ШЛУНКУ КИТА

Недавно зловлено кита, в якого шлунку знайдено акулу 9 стіп завдовшки. Тому біблійний Йона був тільки ласим шматком для великого кита, який може проковтнути дев'ятистопового рекіна.

ЦІЛЕ МІСТО БОЙКОТУЄ РОДИНУ БАГАТІЯ

4,000-місто Ґенумціден в Голляндії вирішило бойкотувати родину Вісшера за те, що ці батьки непогодилися віддати свою 17-річну доньку за 20-річного парубка Германа Яґзена тому, що він є сином робітника. Ці батьки вислали свою доньку з міста, щоб перервати любов молодої пари. Власники харчових крамниць не хочуть продавати цій родині харчів, склярі відмовилися вставляти вікна, які вибила невдоволена юрба. Пекарі не хочуть пекти хліба, заявляючи, що вони втратили 6 своїх клієнтів.

ЛІТНІ ВИШКІЛЬНІ ВПРАВИ КАНАДІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ

Понад 25 кораблів Королівсько-Канадійської Фльоти — від крейсера до патрольних човнів — братиме участь в літніх вишкільних вправах на Атлянтійському і Тихому океанах і на Великих Озерах. В тих вправах візьме участь около 7,000 офіцерів і вояків реґулярних і резервових збройних сил. Кадети з університетських морських вишкільних відділів відбувають на цю пору мореплавбу до Филаделфії та Сан Жуан у Порто Ріко. — („Кан. Сцена").

Читайте „Свободу"!

Совєти мають тисячі турбомоторових літаків більше, як ЗДА

Вашинґтон. — Сенатор Стюарт Саймінґтон опублікував текст своєї промови, яку він має виголосити в сенатській комісії витрат під час дискусії над бюджетом департаменту оборони, встановленого у висоті 31,836,521,335 долярів. У своїй промові сен. Саймінґтон остерігає, що Совєтський Союз має сьогодні тисячі турбомоторових літаків більше, як їх мають ЗДА. За його думкою, Совєти випередили також ЗДА у продукції далекопростірних джетових бомбардувальників і в скількості керованих ракет. Тому теж першість ЗДА у летунстві стає все більше сумнівною. Сен. Саймінґтон й інші демократичні сенатори почали акцію за підвищенням витрат на розбудову американського летунства і вони теж хочуть перешкодити у плянованім урядом зменшенні збройних сил ЗДА до 2,850,000 вояків. Уряд плянував з допомогою цього зменшення збройних сил розбудувати летунську збройну силу і добитися таким робом повної переваги над Совєтським Союзом. Демократи протестують проти цього пляну і домагаються додаткових двісті мільйонів долярів на продукцію суперсонічних джетових бойових літаків.

Успіх Жіночого Квартету „Верховина" з Торонта у Ню Йорку

Ню Йорк. — В неділю 19 червня вечером Жіночий Квартет „Верховина" відніс поважний успіх своїм концертом у великій залі Народного Дому в Ню Йорку. Квартет у складі пань Т. Косач, Г. Підручної, М. Брездень і Н. Лисанюк, під мист. керівництвом О. Глібович і при фортепіяновому супроводі Стефанії Жовнір-Клос, відспівав цілу низку народних, стрілецьких, українських і чужинецьких композиторських пісень, викликуючи захоплення своєю зіспіваністю, гарними голосами, інтерпретацією пісень та зовнішнім виглядом. У перервах у половині першої та другої частини п-ні Олена Глібович, керівничка ансамблю, виповнювала час, потрібний ансамблеві для зміни суконь, деклямацією дотепних сатиричних поем власного пера на тему перепетій того Квартету і Торонтонтських відносин. Чоловічий квартет „Веселі Волокити" з Ню Йорку передав чудові квіти „милій конкуренції з Торонта", як заявив мґр. Осип Стецура. Публіка прийняла Торонтський квартет надзвичайно тепло. Присутніх було к. 400 осіб.

Українці одержують дипломи

Дня 15 червня ц. р. в Пенсилвенійському Університеті відбулося закінчення навчального року. У приявності коло 15 тисяч присутніх, понад дві тисячі студентів одержали дипломи або свідоцтва. — Між ґрадуантами було кілька українців. Відомий поет Яр Славутич, що був нагороджений від університету однією з найкращих стипендій (Гаррісон Фелловшіп), одержав докторський диплом за наукову працю з української літератури: „Поезія Михайла Ореста і її фон." Маґістерські дипломи одержали Наталія Пазуняк (філологія), Антон Шутка (хемія), а диплом „бачелор оф артс" — панна Мотря Кульчицька. Кілька українців ще продовжують свої студії на згаданому університеті, а серед них маґістер Яків Гурський, Б. Мисько, І. Корнієнко та інші. Минулого року три українці одержували стипендії від університету.

Аденауер вернувся до Німеччини

Бонн. — Західньо-німецький канцлер Аденауер вернувся в неділю вночі до Бонну, висловивши своє найбільше вдоволення з усіх розмов, що їх провадив в ЗДА й Англії. Він прибув був в неділю 19 червня вранці до Лондону й був на обіді в прем'єра Англії Антоні Ідена в його резиденції в Чекерс та перевів із ним довгу нараду. В оприлюдненому офіційному комунікаті кажеться про повне порозуміння поміж двома державними діячами в справі з'єднання Німеччини й інших справах, що торкаються миру в Европі. Півофіційно сказано в часописах, що Іден і Аденауер одобрили давній плян Ідена, щоб базою з'єднення були вільні вибори в цілій Німеччині, переведені під доглядом 4-х великодержав, або невтральної комісії, або 4-х великодержав і невтральної комісії разом. Вибраний на підставі вислідів виборів уряд для цілої Німеччини матиме право підписати з великими державами мировий договір, в якому будуть окреслені німецькі кордони. Німеччина, її уряд і парлямент, мусять зберегти право свобідно вибрати собі свою закордонну політику — союз із Заходом чи Сходом. Тоді теж стало б актуальне питання щодо дальшого перебування чужоземних військ в Німеччині. Іден відпровадив Аденауера на летовище, підкресливши цим сердечні з ним взаємини.

Новленд пропонує Крайову Раду Волі для поборювання комунізму

Вашинґтон. — Республіканський провідник у Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд вніс в Сенаті законопроєкт про зорганізування Крайової Ради Волі, яка мала б допомагати Білому Домові поборювати комунізм на ідеологічному полі. На думку сен. Новленда не буде зменшення світового напруження так довго, як довго існує невільництво й поневолення в комуністичних країнах. Щоб можна було з успіхом поборювати це зло, ЗДА мусять вести перед у відкриванні правди, що було б „протиотрутою на совєтські брехні". Сенатор Новленд сказав: „Ми мусимо дістатися до умів тих, тепер поневолених народів, і заявити їм, що не перестанемо змагати до того, щоб запевнити їм волю". Запропонована Новлендом Крайова Рада Волі, мала б складатися з віцепрезидента, державного секретаря, секретаря оборони, директора Інформаційної Аґенції ЗДА та з п'ятьох осіб з-поза уряду, які річно діставали б по 20,000 долярів платні.

Ділимося сумною вісткою з України, що 6-го травня 1955 р. помер по важкій недузі

бл. п. ІВАН ПАШКЕВИЧ

бувший директор „Покутського Союзу" в Коломиї та „Емісійного Банку" у Львові.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА та ПАНАХИДА відправляться в суботу, 25-го червня, в 10-ій годині ранку в церкві Царя Христа на Найставні у Филаделфії.

Горем прибиті

ДОЧКА та ЗЯТЬ

Посмертна Згадка

МИХАЇЛ БІШОФ, член Т-ва ім. Ст. Мельничука Відділ 331 УНСоюзу в Мілвіл, Н. Дж., помер 6-го червня 1955 р., проживши 60 років. Покійний походив з села Ляшівці, пов. Остріг, Україна. Полишив в смутку дружину Марію і дочку Кароліну. Похорон відбувся при участі Родини, Приятелів і Членів Т-ва. — В. И. П.!

А. Романюк, секр.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ТАРЗАН, ч. 3482. З засідки.

Нарешті, два великі слони відбилися від череди.

Дюрю присів на землю, напружено чекаючи, щоб вони підбігли ближче. Тоді...

...на поданий знак вони піднялися і одночасно кинули важкі списи на переляканих тварин!